

תולדות פרשת דברים יעקב יוסף תתכנ

טבעתה, ונתברר הדבר ואז עשה בו שפטים וכו'.

והנמשל מובן בכל עניני עה"ז מימות החורבן עד ביאת משיחנו, בבא"ס. [כי מורי עשה עליות נשמה וראה איך מיכאל אפטרפסא רבא דישראל, המליץ עבור ישראל שכל חוב שלהם הוא הכל זכות כי כל שעושין פסלנות ושאר דברי חוב, הכל כדי שיוכל לעשות שידוך עם ת"ח או לעשות צדקה וכיוצא בזה, הכל מוכרחים וכו']. ואשה צנועה היא השכינה, בסוד אשת חיל עטרת בעלה, ונתקנא הס"ם ואמר עכשיו שיש להם בהמ"ק וקרבתות, אבל אם תרצה לנסותן תחריב הבית המקדש ואני אפתנה כביכול וכו'. וע"י השפחה גנב הטבעת, הם סוד גורל ב' השעירים א' לה' ואחד לעזאזל, וע"י החטא עלה בשמאל וכו' ונחרב הבית, וכמו שכתב הרמב"ן וכו'. ושלחה בספינה, וכביכול הש"י שינה א"ע בתוך שם קדוש סאל וכו', וזה סוד הוידוי תרעומות השכינה אליו ית' איך שהוכרחה וכו', ואח"כ הוכרר הדבר ששקר ענה בה ואז זבח לה' בבצרה וכו' ודפח"ת. והמשל הזה נוקב ויורד והבן.

אי כ"ה השכינה נחשבה לזונה כביכול, ובאמת עדיין היא קריה נאמנה. ובזה מבואר הספק דהל"ל איך קריה נאמנה היתה לזונה דמשמע וכו'. ירמיה ראה אותה בנוולה, אחר ששלחה מעל פניו בספינה וכו', ואמר איכה יושבה בדד. ור"ל אי כה השכינה הנק' כה יושבה בדד מבעלה, העיר רבתי עם היתה כאלמנה, ולא אלמנה בסוד ואנכי אסתיר פני (דברים ל"א, י"ח) כמו משל מלח הנ"ל, כי באמת הוא עמנו תמיד בסוד והוא אסור בזיקים וכו', וכל המשך הפסוקים יובן ממילא על גלות השכינה והבן.

וע"ד הפשט י"ל איכה אשא לבדי טרחכם וגו', דבארתי פסוק פ' יתרו מדוע אתה יושב לבדך וכל העם וגו' איעצך ויהי' אלדים עמך (שמות י"ח, י"ד). דכ' התוס' בסנהדרין (י"ח) אדני משה כלאם הטל עליהם צרכי ציבור וכו', וכ' התו' פ' כלה נבואתם וכו' עיין במקום אחר מזה. ובזה יובן איכה אשא לבדי, ר"ל מאחר שאני נשאר לבדי בלי השכינה, והטעם ע"י טרחכם ומשאכם שמוטל עלי טורח צרכי צבור, שאז כלה הנבואה וכו"ל. וא"כ איכה אשא לבדי טרחכם וק"ל.

בפסוק ואומר אליכם בעת ההוא לאמר לא אוכל לבדי שאת אתכם ה' אלהיכם הרבה אתכם וכו', ופירש רש"י לאמר מהו לאמר, אמר להם משה לא מעצמי אני אומר לכם אלא מפי הקדוש ברוך הוא, הרבה אתכם הגדיל והרים אתכם על דייניכם וכו'. בפסוק איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם, ופי' רש"י וכו'. והוא תמוה ונבאר מדרש איכה (פ"א) משל למטרוניתא שהי' לה ג' שושבינים וכו', משה רבינו ע"ה אמר איכה אשא לבדי,

ובזה יובן מדרש הנ"ל, א"ר לוי משל למטרונה שהיו לה ג' שושבינים, א' ראה אותה בשלותה זה משה ואמר איכה אשא לבדי טרחכם וגו'. י"ל השכינה הנק' כה, ותמה אי כה אשא לבדי טרחכם, שהשכינה לבדה נושא משאת בני ישראל לכפר עונותם ע"י קרבן שהי' מקריבין בכל יום, כמ"ש משא אשר יסרתו אמו (משלי ל"א, ב) והבן. ישעיה ראה אותה בפחזותה אמר איכה היתה לזונה, שנתנה לנסותה ונחשבה לזונה כמו במשל הנ"ל. וז"ש לשון תימה,

כשחוטאין ישראל, נסתלק חלק הקדושה שלהם שהיה בראש הדור דהיינו במרע"ה, ואז נשאר באמת לבדו כי גם משלו הפסיד לפי הכתבים הנ"ל, כמש"ה ויתעבר ה' בי למענכם וכו"ל.

ובזה יובן איכה אשא לבדי, כי אחר שנסתלק הקדושה שלכם ממני ונשארתי לבדי בלי שום סיוע מכם, אז אמר איכה אשא לבדי, והוא ע"י טרחכם ומשאכם וריבכם שאתם רוגנין וחוטאים נגדו ית' והבן. ובזה יובן מדרש הנ"ל, איכה ישבה בדד העיר רבתי עם, משל למטרוניתא שהיה לה ג' שושבינים וכו'. כי בא המדרש לפרש כוונת הפסוק, שהנביא היה מקונן על העיר ולא על העם שבתוכה, שמצאוהו רבות רעות וצרות, וכמדומה שזה הקשה ר"מ אלשיך. ונ"ל כי מצינו כי ראש העיר נקרא עיר, כמ"ש ואבחר בעיר בדוד וכו' (מלכים א' טו, וז"ש איכה ישבה בדד העיר רבתי עם, כי העיר שהוא אדם ראש העיר שהיה נכלל בו רבתי עם, רוח קדושה של כללות העם, ועכשיו ע"י חטאם ישבה העיר בדד, שנסתלק ממנו כללות הקדושה של רבתי עם. והיה בזה ג' זמנים חלוקים, כי בימי משרע"ה עדיין לא נסתלק רק נתנבא על העתיד איכה אשא לבדי אם יסתלק, וז"ש איכה אשא לבדי לשון עתיד ולא איכה אני נושא, כי נשמת משה נתגלגל בכל דור ודור כמבואר בתיקוני זוהר. וישעיה אמר איכה היתה לזונה, שסרה ממנו שלא רצה להתחבר עמו כזונה שסרה מבעלה, ועדיין קריה נאמנה שהעיר עדיין נאמנה שלא נסתלק וכו'. וכימי ירמיה כבר נסתלק, ואמר איכה ישבה בדד העיר רבתי עם כאמור, והבן.

ישעיה אמר איכה היתה לזונה קריה נאמנה, ירמיה אמר איכה ישבה בדד העיר וגו'. והספיקות עם ביאורן כתבתי במקום אחר (עין לעיל). וכעת נ"ל דכתבתי לעיל (פ' נשא), ביאור פסוק לא אוכל לבדי שאת את העם הזה וגו', והשיבו הקדוש ברוך הוא לך ואספת וגו' ואצלתי מן הרוח אשר עליך וגו' (נמדנר יא, ח). וביאור ש"ס דכתובות (קני:) עתידין אילני סרק שבא"י שיטענו פירות. והעולה משם כי אמר הקדוש ברוך הוא לאמר בשבילכם נדבר עמי וכו' (מורה כהנים וקרא פ"ג), כי כללות רוח ישראל נכלל ברוח' של מרע"ה, והם נושאים את נושאינו, כי רוח החיה באופנים (יחזקאל א, כה) והבן.

ובזה יובן ואומר אליכם בעת ההוא לאמר לא אוכל לבדי שאת אתכם. הכוונה אחר שהודיע השי"ת למשה ענין לאמר כנ"ל, אז הודיע משה ענין זה לישראל. וז"ש ואומר אליכם בעת ההיא לאמר לא אוכל לבדי שאת אתכם, כי מאחר שנאמר לי מפי הקדוש ברוך הוא לאמר, מזה תדעו חבתכם לפניו ית' כי מצידי לא אוכל לבדי שאת אתכם, רק ע"י סיוע שלכם שיש בי אז אוכל שאת אתכם. וז"ש כי הרבה אתכם, הכוונה כי הגדיל והרבה קדושה רבה שיש בכם, השפיע זה על דייניכם כדי שיוכלו עי"ז לשאת אתכם, אבל מצד עצמי ודאי לא אוכל לבדי שאת אתכם והבן. והנה מבואר בכתבים פ' ואתחנן, בפסוק ויתעבר ה' בי למענכם וז"ל, סוד הענין כי הלא הש"י נתן חכמה בפרנס הדור כפי זכות הדור, וכאשר חטאו ישראל גרמו שיחזור משה לקטנותו בסוד העיבור, והפסיד שאר הארה שהיה לו, וזהו ויתעבר ה' בי למענכם וכו' יעו"ש. א"כ מבואר